

Sygn. akt VI Ga 147/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu Wydział VI Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Joanna Rusińska

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2017 r. w Toruniu

na posiedzeniu niejawnym, w postępowaniu uproszczonym

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w S.

przeciwko W. J.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego we Włocławku z dnia 28 grudnia 2016 r., sygn. akt V GC 348/16 upr

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie I (pierwszym) w ten sposób, że zasądza od pozwanego W. J. na rzecz powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. kwotę 1.940,38 zł (jeden tysiąc dziewięćset czterdzieści złotych trzydzieści osiem groszy) z ustawowymi odsetkami, a od dnia 1 stycznia 2016 roku ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 13 listopada 2014 roku do dnia zapłaty,

b) w punkcie II (drugim) w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 647 zł (sześćset czterdzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 480 zł (czteryście osiemdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

VI Ga 147/17

UZASADNIENIE

Powód - (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w pozwie wytoczonym przeciwko W. J. wniósł o zasądzenie kwoty 1940,38 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 listopada 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. Powód wskazał, że dnia 12 listopada 2014 r. sprzedał pozwanemu towar - pelet ze słomy. Z tytułu dokonanej sprzedaży powód wystawił pozwanemu fakturę VAT nr (...). Na dzień sporządzenia pozwu faktura nie została uregulowana ani w całości, ani w części.

W dniu 11 grudnia 2015 r. Sąd Rejonowy w Ostrołęce wydał w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym .

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Pozwany przyznał, że powód sprzedawał mu pelet (gotowy produkt). Pozwany wskazał, że za zakupiony pelet z faktury VAT (...) z dnia (...)roku.

zapłacił w całości w kasie zakładu w L. w dniu transakcji. Bez zapłaty za towar (pelet) nie byłoby możliwe opuszczenie zakładu produkcyjnego. Pierwotnie chciał uregulować sporną fakturę w drodze kompensaty.

Postanowieniem z dnia 8 marca 2016 r. Sąd Rejonowy w Ostrołęce uznał się niewłaściwym i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Rejonowemu we Włocławku - Wydział V Gospodarczy.

W dniu 28 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy we Włocławku wydał wyrok, w którym w pkt I. oddalił powództwo, a w pkt II. zasądził od powoda (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz pozwanego W. J. kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (sygn. akt V GC 348/16 upr).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy wskazał, że strony procesu pozostawały w stałych stosunkach gospodarczych, które polegały na tym, że pozwany sprzedawał powodowi surowiec (słomę), natomiast powód sprzedawał mu towar w postaci peletu ze słomy. W dniu 18 sierpnia 2014 r. pozwany sprzedał powodowi słomę za cenę 13882,53 zł, która miała być płatna przelewem w terminie 45 dni. Transakcja została potwierdzona wystawioną przez pozwanego fakturą VAT (...). W dniu 6 października 2014 r. powód sprzedał pozwanemu towar - pelet ze słomy. Tego samego dnia towar został pozwanemu wydany. Z tytułu dokonanej sprzedaży powód wystawił pozwanemu fakturę VAT nr (...) na kwotę 372,39 zł. W fakturze jako formę płatności wskazano „przelew”, a termin płatności „9.10.2014”. W związku z tym, że pozwany miał wobec powoda wierzycelność z tytułu sprzedaży słomy za cenę 13882,53 zł w fakturze zawarto adnotację (...). Pomimo tego pozwany kwotę 372,39 zł zapłacił gotówką w kasie powódki. W późniejszym czasie kwota ta została zwrócona pozwanemu gotówką. W dniu 12 listopada 2014 r. powód sprzedał pozwanemu towar - pelet ze słomy. Tego samego dnia towar został pozwanemu wydany. Z tytułu dokonanej sprzedaży powód wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 1940,38 zł. W fakturze jako formę płatności wskazano „gotówka”, a termin płatności „12. 11 . 2014”. Faktura zawierała adnotację „Pozostało do zapłaty: 1940,38 zł”. Pozwany zapłacił powyższą kwotę w kasie powoda.

W rozważaniach Sąd Rejonowy wyjaśnił, że pozwany konsekwentnie zeznawał, iż należność ze spornej faktury zapłacił gotówką w kasie. Nie pamiętał już czy otrzymał pokwitowanie jednak zapłatę potwierdzał fakt, że pracownicy ochrony kontrolujący klientów na bramie wyjazdowej wypuściliby go z towarem z terenu powoda. Gdyby nie uregulował ceny nie mógłby opuścić terenu hurtowni. Pozwany dopiero po pewnym czasie zorientowała się, że na tej fakturze jest nieścisłość to znaczy jest tam adnotacja "pozostało do zapłaty 1940,38 zł" . Pozwany poszedł z tą fakturą do pani M. (pracownika powoda) i ona miała ją poprawić. Po pewnym czasie pozwany otrzymał zapłatę za sprzedaną powodowi słomę, ale zorientował się że należność za słomę została skompensowana z należnościami za pelet wynikającymi z 2 faktur. W późniejszym czasie okazało się, że kompensaty nie mogły mieć miejsca , więc powód przelał mu kwotę 1940,38 zł, a w kasie zwrócono mu gotówkę z faktury na kwotę 372,39 zł. W ocenie Sądu Rejonowego przedstawiona przez pozwanego wersja, że zapłacił cenę gotówką w kasie sprzedawcy może być uznana za wiarygodną, gdyż znajduje oparcia w materiale dowodowy. Zdaniem Sądu I instancji częściowo wersję pozwanego potwierdzają zeznania świadka J. M. (1) pracownika księgowości powodowej spółki, który wystawił fakturę dotyczącą spornej sprzedaży. Świadek nie pamiętała szczegółów dotyczących przebiegu transakcji, w jaki sposób pozwany miał uregulować cenę. Pamiętała, że w wypadku pozwanego były jakieś problemy z kompensatą, że były jakieś zawirowania z jego fakturami. W zeznaniach świadka istotne było to, że aby klient mógł wyjechać z zakupionym towarem z zakładu powoda to musiał pracownikom ochrony okazać się dokumentem Kp potwierdzającym, że zapłacił za niego gotówką. Jeżeli natomiast zapłata miała nastąpić w formie wzajemnej kompensaty to księgowość informowała ochronę na bramie wyjazdowej o możliwości opuszczenia terenu przez kontrahenta. Zdaniem Sądu Rejonowego logiczny jest wniosek, że skoro pozwany w dniu transakcji opuścił wraz towarem teren hurtowni to albo zapłacił za niego gotówką albo zapłata miała nastąpić na zasadzie kompensaty wzajemnych wierzycelności. Gdy jednak weźmie się pod uwagę treść faktury VAT nr (...), która wskazuje sposób zapłaty gotówką i to w tym samym dniu kiedy towar był kupiony (termin płatności „12.11.2014”) to jedynie zapłata gotówką w kasie powódki i to w dniu zakupu pozwalała spełnić pozwanemu warunki narzucone w fakturze. W ocenie Sądu I instancji nie można wykluczyć, że brak w dokumentacji księgowej powoda potwierdzenia zapłaty gotówką może wynikać z niezbyt rzetelnego rejestrowania przez jej pracowników niektórych zdarzeń gospodarczych. Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka M. B. w tej części, w której korespondują z zeznaniami pozwanego i świadka J. M.. Za niewiarygodne uznał zeznania, w których świadek twierdziła, że pozwany nie zapłacił gotówką w kasie za fakturę VAT (...). W ocenie Sądu Rejonowego zeznania

świadka w tym zakresie są jednoznaczne i kategoryczne, co budzi wątpliwości, gdy weźmie się pod uwagę, że transakcja miała miejsce ponad dwa lat temu, a świadek jako kasjerka przyjmuje rocznie setki jeśli nie tysiące wpłat od klientów.

Po analizie dowodów Sąd Rejonowy uznał, że pozwany w dniu 12 listopada 2014 r. zapłacił cenę gotówką w kwocie 1940,38 zł w kasie powoda. Tym samym wykonał zobowiązanie zapłaty ceny, a co za tym idzie powództwo na podstawie art. 535 k.c. a contrario podlegało oddaleniu w całości. W ocenie tego Sądu powództwo byłoby również niezasadne, gdyby przyjąć, że pozwany jednak w dniu 12 listopada 2014 r. nie zapłacił cenę gotówką w kasie powód. Takie założenie jest dopuszczalne jeżeli przyjmie się, że rozliczenie ceny miało nastąpić w drodze kompensaty (lub potrącenia). Przy braku zapłaty gotówką tylko taka alternatywa pozwala uzasadnić fakt, że pozwany mógł opuścić teren hurtowni powoda z zakupionym towarem. Materiał dowodowy zebrany w sprawie wskazuje, że powód dokonał potrącenia swojej wierzytelności w wysokości 1940,38 zł z wierzytelnością pozwanego w wysokości 13882,53 zł z faktury Vat (...). Należy zauważyć, że na dzień 24 listopada 2014 r. (przy założeniu, że pozwany nie uregulował gotówką cen z obu faktur Vat, a takie założenie wynika z treści faktur i dokumentacji księgowej powoda) wierzytelność pozwanego względem powoda z tytułu ceny za sprzedaną słomę wynosiła 13882,53 zł, natomiast powoda względem pozwanego z tytułu ceny za sprzedany pelet 2312,77 zł (372,39 zł + 1940,38 zł). W dniu 25 listopada 2014 r. powód przelał na konto pozwanego kwotę 11569,76 zł, kwota ta nie jest przypadkowa, ale stanowi różnicę między kwotą 13882,53 zł a 2312,77 zł. W tej sytuacji nie może budzić wątpliwości, że powód dokonał potrącenia wzajemnych wierzytelności i przelał kwotę, która pozostała do zapłaty po umorzeniu wierzytelności pozwanego. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że oświadczenie o potrąceniu może być złożone również w sposób dorozumiany i stwierdził, że oświadczenie o potrąceniu wierzytelności może nastąpić w dowolnej formie i nie jest konieczne wyraźne stwierdzenie, że dłużnik potrąca swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony. W okolicznościach niniejszej sprawy można przyjąć, że oświadczenie o potrąceniu zostało złożone właśnie w sposób dorozumiany i dotarło ono do adresata z chwilą przelania kwoty 11569,76 zł. Zestawienie bowiem tego faktu z wysokością cen z faktur wskazuje, iż powód uważał, że przysługuje mu wierzytelność w kwocie 2312,77 zł (372,39 zł + 1940,38 zł) i jego wolą było rozliczenie tej wierzytelności przez potrącenie. Nie ma przeszkód, aby częściowa zapłata świadczenia w takich okolicznościach jak w niniejszej sprawie została potraktowana jako oświadczenie woli o potrąceniu wierzytelności, w takim zakresie w jakim przelana kwota nie pokryła całej wierzytelności.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Rejonowy uznał, że w skutek potrącenia wierzytelność powoda z tytułu ceny za sprzedany towar w kwocie 1940,38 zł z faktury Vat (...) uległa umorzeniu. Powód zatem sam doprowadził do wygaśnięcia zobowiązania pozwanego z umowy sprzedaży z dnia 12 listopada 2014 r. Okoliczność, że w późniejszym czasie, w dniu 5 stycznia 2015 r. przelał na konto pozwanego kwotę w wysokości 1940,38 zł ze wskazaniem w tytule przelewu faktury (...) nie ma istotnego znaczenia w niniejszej sprawie. W tym czasie przecież wierzytelność ta nie istniała skoro uległa umorzeniu na skutek wcześniejszego potrącenia. Skutki potrącenia były nieodwracalne, powód nie była już zobowiązana do świadczenia, więc przelewając na konto powoda kwotę 1940,38 zł świadczyła nienależnie (art. 410 § 2 k.c.). Jednak kwestia ewentualnego roszczenia powoda z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego pozostaje poza kognicją Sądu orzekającego w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy na podstawie art. 535 k.c. a contrario oddalił powództwo. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości.

Powód zarzucił naruszenie przepisów postępowania cywilnego, mające istotny wpływ na wynik sprawy tj.

- art. 233§ 1 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że z treści faktury VAT (...) wynika, że strony ustaliły, że zapłata za tą fakturę miała nastąpić w formie gotówkowej w dniu jej wystawienia, a nie poprzez kompensatę z wierzytelnościami pozwanego, podczas gdy z treści tej faktury wynika, że zapłata miała nastąpić w czasie późniejszym i mogła nastąpić poprzez kompensatę z wierzytelnościami pozwanego,

- art. 233§ 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że z treści faktury VAT (...) wynika, że pozwany dokonał zapłaty kwoty 1 940,38 zł w formie gotówkowej w dniu 12 listopada 2014 roku,

- art. 233§ 1 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z rozrachunków przedstawionych przez powoda w piśmie z dnia 18 lipca 2016 roku, a także dowodu wpłaty kwoty 1 440 zł przedstawionego na rozprawie w dniu 3 października 2016 roku, które stanowią kompletny i wiarygodny materiał dowodzący, że pozwany nie dokonał zapłaty kwoty 1 940,38 zł w formie gotówkowej w dniu 12 listopada 2014 roku,

- art. 233§ 1 k.p.c. poprzez pominięcie zeznań świadka M. B., w której stwierdziła ona, że pozwany nie chciał zapłacić za tą fakturę gotówką ponieważ twierdził, że sprzedał słomę i można rozliczyć to kompensatą,

- art. 232 zd. 1 k.p.c. poprzez oddalenie powództwa w całości w sytuacji, gdy pozwany nie przedstawił wystarczających dowodów potwierdzających dokonanie zapłaty za fakturę VAT (...) kwoty 1 940,38 zł,

- art. 233§ 1 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c. poprzez błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że powód dokonując przelewu kwoty 11 569,76 zł złożył oświadczenie o potrąceniu własnej należności w kwocie 1 940,38 zł z należnością pozwanego.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów powód wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 1 940,38 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 listopada 2014 roku do dnia zapłaty, a także kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji skarżący szerzej przedstawił argumentację dotyczącą poszczególnych zarzutów.

Pozwany złożył odpowiedź na apelację, w której zażądał oddalenia apelacji i zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Sąd Okręgowy przyjmuje ustalenia faktyczne Sądu I instancji, za wyjątkiem tego, że pozwany zapłacił w dniu 12 listopada 2014 r. w kasie powoda kwotę 1940,38 zł tytułem zapłaty za towar odebrany na podstawie faktury VAT nr (...)

Słuszne są zarzuty naruszenia art.233 i art.232 k.p.c.

Według orzecznictwa, Sąd II instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu I instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (uchwała 7 sędziów SN z 23.3.1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz.124).

Na powódzie spoczywał ciężar dowodu, że sprzedał pozwanemu towar, za który domaga się zapłaty w kwocie 1.940,38 zł (art.6 k.c.). Powód wykazał, że taka transakcja miała miejsce, nie było sporu co do tego, że towar został wydany pozwanemu, a punktem spornym było to, czy dokonano rozliczenia. Według powoda należność nie została w żaden sposób rozliczona, albowiem pozwany nie zapłacił ceny w gotówce ani przelewem, nie doszło też do kompensaty wzajemnych należności. Pozwany natomiast twierdził, że zapłacił cenę gotówką w kasie powoda i taką wersję przyjął Sąd Rejonowy.

Argumentacja Sądu I instancji jest nieprzekonująca. Po pierwsze, według faktury zapłata miała nastąpić w gotówce natomiast nie ma dowodu zapłaty (dokumentu KP). Jeżeli według świadków pozwany mógł zabrać towar na podstawie dokumentu KP lub informacji o mającej nastąpić kompensacie, to należy wskazać, że powód nie przedstawił dowodu

zapłaty, ani nie udowodnił, że doszło do kompensaty. Po drugie, według zeznań M. B. (księgowej powoda) nie doszło do zapłaty i fakt, że była w tym stanowcza pomimo upływu ponad 2 lat od zdarzenia, wbrew stanowisku Sądu Rejonowego nie podważa jej wiarygodności. Jej zeznania korespondują z dokumentacją księgową powoda i jeżeli brak w niej dowodu zapłaty kwoty 1.940,38 zł, którym nie dysponuje zresztą także pozwany, to nie ma podstaw do uznania, że dokumentacja ta jest „niezbyt rzetelna”.

W sprawie nie ma dowodu na zapłatę należności z faktury VAT nr (...), ani na dokonanie kompensaty. Wprawdzie do takiej kompensaty – jako formy rozliczenia mogło dojść (co wynika z praktyki stron w relacjach handlowych), ale w tym przypadku pozwany nie udowodnił, że miała ona miejsce.

Nie uzasadnia zaskarżonego rozstrzygnięcia koncepcja potrącenia, która jest sprzeczna z uznaniem, że cena została zapłacona przez pozwanego gotówką w dniu sprzedaży.

Przyjmując za dopuszczalne złożenia oświadczenia woli o potrąceniu w sposób dorozumiany (odmiennie SN w wyroku z 20.10.2004 r., I CK 204/04, OSNC 2005, nr 10, poz.176), należy in casu ocenić istnienie woli składającego takie oświadczenie z punktu widzenia jego zamiaru (art.65 k.c.). Analiza oświadczeń woli na podstawie art.65 k.c. nie polega jednak na przyjęciu jednej z wielu wersji, które są prawdopodobne, a na rzeczywistych intencjach stron; in concreto przede wszystkim autora oświadczenia. Zdaniem Sądu odwoławczego z faktu dokonania zapłaty przez powoda części należności na rzecz pozwanego nie sposób jednak przyjąć, że w pozostałej części doszło do potrącenia. Jeżeli się uwzględni, że powód w okresie późniejszym zapłacił pozostałą część należności wobec pozwanego i w żaden sposób nie przyznał, że miał zamiar dokonać potrącenia, to konstatacja Sądu I instancji o umorzeniu wzajemnych należności na podstawie art.499 k.c., nie znajduje usprawiedliwienia w materiale dowodowym sprawy. W tym zakresie nie tylko zarzut naruszenia art.233 k.p.c., ale przede wszystkim naruszenie prawa materialnego, tj. art.65 k.c., które sąd odwoławczy bierze pod uwagę z urzędu (zob. uchwała 7 sędziów SN z 31.1.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz.55), uzasadnia apelację.

Podsumowując, powód udowodnił swoje roszczenie na podstawie art.535 i art.481 k.c., natomiast obrona pozwanego okazała się nieskuteczna.

Z tych względów, na podstawie art.386 § 1 k.p.c. orzeczono jak w punkcie I wyroku, dokonując jednocześnie zmiany w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu (art.98 k.p.c.). Na zasądzone koszty procesu za I instancję składa się opłata od pozwu 30 zł i koszty zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą od pełnomocnictwa – 617 zł

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.98 § 1 i 3 k.p.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powoda koszty obejmujące opłatę sądową od apelacji tj. 30 zł i wynagrodzenie pełnomocnika według norm przepisanych - 450 zł.